

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ШКІРЯ НАТАЛІЯ ЛЕОНІДІВНА

ОБЛІК ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ / ФОНДІВ /
ТА АНАЛІЗ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ
/ на прикладі залізорудних підприємств України /

Спеціальність 08.00.12 - Бухгалтерський облік,
контроль і аналіз господарської діяльності

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ 1994

00778864 (/)

Дисертація є рукописом.

Роботу виконано на кафедрі
Київського державного економічного університету

Наукові керівники

- кандидат економічних наук,
професор МЕЛЬНИЧУК Г.М.
доктор економічних наук,
професор КУЖЕЛЬНИЙ М.В.

Офіційні опоненти

- доктор економічних наук,
професор ГОРЕЛКІН В.Г.
кандидат економічних наук,
доцент ДЖОГА Р.Т.

Провідна установа

- Одеський державний економічний
університетЗахист відбудеться "25" листопада 1994 р. о 13 год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради К.068.28.02 при Київському державному економічному університеті за адресою: 252057, м.Київ, проспект Перемоги 54/І, аудиторія 214.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці університету.

Автореферат розісланий "25" січня 1994 р.Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук,
доцент

СФІМЕНКО В.І.

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Дія ринкових принципів господарювання дає змогу реалізації повної самостійності у діяльності промислових підприємств України. Функціонування залізорудних підприємств пов'язане з низкою важливих економічних, технічних та екологічних аспектів. Високі вимоги до економічних показників, поряд з послабшенням централізованої структури й переходом підприємств на прямі зв'язки у системі зовнішньоекономічних відносин, диктують необхідність змінювання концептуального підходу до розробки залізорудних родовищ. Вибірковий видобуток залізної руди з високими кондиційними межами призвів до значних витрат мінеральних ресурсів у надрах і супроводжувався утворенням значних обсягів відходів, розміщення яких вимагає відчуження величезних площ родючих земель.

Найближчі роки викличуть потребу переходу залізорудних підприємств до комплексної розробки родовищ, трансформування відкритих робіт у підземні, інтенсивної переробки відходів. Бажання в умовах ринкової економіки поряд з необхідністю вирішення комплексу зазначених питань буде в значній мірі залежати від якості управлінських рішень. Це безумовно передбачає глибокі зміни в бухгалтерському обліку та економічному аналізі.

Розвитку теорії та практики бухгалтерського обліку і економічного аналізу, максимальному наближенню бухгалтерської та аналітичної методології України до ринкових відносин та вимог міжнародних стандартів сприяють праці О.С.Бородкіна, Б.І.Валуєва, І.П.Житної, М.В.Кужельного, А.М.Кузьмінського, В.І.Самборського, В.В. Сопка, М.Г.Чумаченка, С.І.Шкарабана та ін. Проте актуальною залишається необхідність поєднання конкретних методик обліку та аналізу з особливостями окремих галузей та виробництв.

Значним резервом стабілізації економічних показників залізорудних підприємств є підвищення ефективності використання основних засобів /фондів/, котрі через падіння обсягів виробництва використовуються на 66-85%. Необхідність збереження та подальшого розвитку діючих потужностей власної сировинної бази України зумовлює увагу, що приділяється даній проблемі.

В сучасних умовах пріоритетне значення у вирішенні завдань підвищення ефективності відтворювальних процесів набуває не стільки напрямок оновлення виробничого апарату на базі передової техніки, скільки широке впровадження прогресивних технологій, котрі дають відчутний економічний та соціально-екологічний ефект.

Важливість чіткого уявлення про оцінку та облік наявного на підприємствах майна, потреба у підвищенні оперативності та необхідність вирішувати якісно нові завдання обліку за допомогою застосування автоматизованих робочих місць /АРМ/ облікового персоналу в системах розподіленої обробки даних, а також гострота екологічних проблем, яка потребує включення діяльності з охорони навколишнього середовища до складу об'єктів економічного аналізу, обліку та аналізу природоохоронних основних засобів /фондів/ визначили вибір теми дослідження та її мету.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка рекомендацій та пропозицій по удосконаленню обліку основних засобів залізорудних підприємств та методики аналізу їх використання, впровадженню мікрокомп'ютерної технології обробки облікової інформації.

Досягнення поставленої мети передбачило постановку і вирішення наступних завдань:

виявити особливості формування основних засобів в умовах залізорудного виробництва, що впливають на організацію бухгалтерського обліку;

дослідити економічну визначеність основних засобів і критично оцінити понятійний і категоріальний апарат економічної теорії та конкретних економічних наук;

визначити роль і основні напрямки розвитку бухгалтерського обліку та економічного аналізу основних засобів /фондів/ в системі управління залізорудним виробництвом;

дослідити діючу класифікацію основних фондів та можливості її уточнення і доповнення;

розробити пропозиції по організації обліку таких специфічних об'єктів основних засобів залізорудної промисловості, як гірничо-капітальні виробки;

вивчити можливості застосування мікрокомп'ютерної форми бухгалтерського обліку на залізорудних підприємствах, побудови раціональних форм облікових реєстрів в умовах автоматизованої обробки облікової інформації;

виявити можливості удосконалення методики аналізу ефективності використання основних засобів з метою визначення шляхів подолання падіння фондівдачі залізорудного виробництва;

вивчити існуючу інформаційну базу і розробити методичні основи аналізу основних засобів природоохоронного характеру.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є діючий стан і можливості розвитку бухгалтерського обліку основних виробничих засобів /фондів/ та економічного аналізу їх використання стосовно умов і особливостей залізорудної промисловості.

Об'єктом дослідження взято підприємства по видобутку та розробці залізних руд концерну "Укррудпром", який містить в собі понад 90% потенціалу гірничопромислового комплексу чорної металургії України. Це підприємства з відкриток розробкою і подальшим збагачуванням залізної руди - гірничо-збагачувальні комбінати /ГЗК/: Північний, Центральний, Ново-Криворізький, Південний.

Інгулецький, Полтавський та Каміш-Бурунський залізорудний комбінат, а також підприємства з підземним способом видобутку руди: шахти об'єднання "Кривбасруда" та Запорізький залізорудний комбінат.

Методологія та методика дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційної роботи є праці вітчизняних та закордонних економістів з питань бухгалтерського обліку та економічного аналізу, діючі нормативні акти, міжнародні стандарти обліку.

В дисертації використані дані бухгалтерської та статистичної звітності підприємств залізорудної промисловості, дані первинного обліку обстежених підприємств, матеріали галузевих науково-дослідних інститутів.

При обробці інформації використовувалися статистичні методи, методи факторного та техніко-економічного аналізу, графічні та інші методи економічних досліджень.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в таких теоретичних та практичних результатах:

теоретично обґрунтовано необхідність внесення змін до переліку об'єктів, що зараховуються до складу основних засобів залізорудних підприємств;

розроблено пропозиції щодо змін у діючій класифікації основних фондів, визначена можливість групування основних фондів /засобів/ відносно мети застосування;

на базі аналізу технологічних схем виробничого комплексу запропоновано внутрішньогалузеву класифікацію основних засобів за виробничими процесами;

доведено необхідність вдосконалення аналітичного обліку гірничо-капітальних виробок, розроблено форму спеціального первинного документу;

обґрунтовано концептуальну модель багаторівневої системи АРМ на залізорудних підприємствах;

вирішені методичні та організаційні питання застосування мікропроцесорної техніки щодо обліку наявності, руху та використання основних засобів; розроблено класифікатор причин простою залізорудного обладнання;

побудовані макети облікових реєстрів відповідно до потреб автоматизованої обробки інформації з обліку наявності, руху та використання часу роботи обладнання;

запропоновано поопераційну методику аналізу ефективності використання основних засобів в умовах залізорудного виробництва;

визначено необхідність та вивчено інформаційні умови проведення аналізу наявності та використання основних засобів природоохоронного характеру;

розроблено методику та систему показників аналізу природоохоронних основних засобів.

Практична цінність роботи полягає у виробничій спрямованості теоретичних і практичних розробок. Визначено напрямки удосконалення організації та методики обліку і аналізу основних засобів, що сприятимуть підвищенню аналітичності та оперативності бухгалтерського обліку, дієвості та результативності економічного аналізу. Об'єктивна облікова та аналітична інформація дадуть змогу підвищити ефективність управління основними засобами залізорудних підприємств.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані підприємствами залізорудної та інших галузей видобувної промисловості.

Апробація та реалізація результатів дослідження. Основні положення роботи та результати дослідження доповідалися, обговорювалися та дістали позитивну оцінку на Всесоюзній галузевій школі молодих вчених "Підвищення продуктивності праці при підземній та відкритій розробці залізних і марганцевих руд" /Кривий Ріг, НДГРІ, 1985р./, науково-практичній конференції молодих вчених та фахівців

"Актуальні проблеми вдосконалення господарського механізму" /Харків, ХІЕІ, 1989р./, республіканській науково-практичній конференції "Вдосконалення виробничого потенціалу та зниження ресурсомісткості сільськогосподарської продукції"/Дніпропетровськ, ДСГІ, 1990р./, Всесоюзній науково-практичній конференції "Природознавчі, економічні та соціальні питання виробництва" /Севастополь, СФ РДЕНТП, 1991 р./, республіканських науково-практичних конференціях "Соціально-економічні проблеми перебудови" /Кривий Ріг, КФ КІНГ, 1991 р./, "Проблеми обліку, аналізу та контролю в умовах ринкової економіки" /Тернопіль, ТІНГ, 1991р./, "Облік та аналіз в умовах малого бізнесу" /Тернопіль, ТІНГ, 1992р./, обласній науково-практичній конференції "Методологія бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності" /Тернопіль, ТІНГ, 1992р./

Пропозиції автора щодо вдосконалення первинних документів з обліку основних засобів, побудови аналітичного обліку, запропоновані методики операційного аналізу та аналізу природоохоронних засобів за допомогою розробленої системи показників ефективності використання природоохоронних основних засобів прийняті до впровадження на залізничних підприємствах концерну "Укррудпром". Ряд положень дослідження використовується в навчальному процесі Криворізької філії КДЕУ.

Публікації. За результатами виконаного дослідження опубліковано 11 робіт загальним обсягом 1,9 др.арк.

Обсяг та структура роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків; викладена на 182 сторінках машинописного тексту. Робота містить 16 таблиць, 7 малюнків, 11 додатків.

У вступі обґрунтовано вибір теми, її актуальність, визначено мету, завдання, наукову новизну та практичну значимість роботи.

У першому розділі "Основні засоби як об'єкт обліку та економічного аналізу і особливості їх формування в залізорудній промисловості" досліджено специфіку відтворення основних засобів залізорудних підприємств, визначені напрямки побудови та розвитку бухгалтерського обліку та економічного аналізу основних засобів в управлінській системі.

У другому розділі "Облік основних засобів /фондів/ залізорудних підприємств" визначені методологічні та організаційні особливості обліку, розглянуті питання удосконалення обліку гірничо-капітальних виробок, обґрунтовано необхідність та зроблені пропозиції щодо обліку основних засобів в умовах застосування персональних ЕОМ.

У третьому розділі "Аналіз використання основних засобів" викладено методику поопераційного аналізу ефективності використання основних виробничих засобів /фондів/; досліджено наявну інформаційну базу та зроблено спробу розробити методику аналізу основних засобів природоохоронного призначення з метою чого створено систему показників ефективності їх використання стосовно особливостей залізорудного виробництва.

Висновки містять короткий узагальнений виклад пропозицій та рекомендацій.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РОБОТИ

Результати проведеного дослідження дозволили зробити ряд висновків і на їх основі дати конкретні пропозиції та рекомендації.

I. Дослідження питань обліку та аналізу основних засобів /фондів/ залізорудних підприємств можливе лише за умовою урахування галузевої специфіки. В роботі визначені найбільш впливові на склад та розмір основних виробничих засобів /фондів/, а також ефективність їх використання, особливості відтворювального процесу на за-

лізородних підприємствах. Вивчення галузевої специфіки та сучасного стану залізородного виробництва України довело необхідність поряд з характерними особливостями /територіальна концентрація підприємств біля родовищ корисних копалин; залежність від гірничо-геологічних умов видобутку; перманентність будівельно-монтажних робіт; систематичне переміщення робочих місць /виділяти ще одну особливість – посилення вимог екологічності. Заходи по охороні природного середовища потребують значних капітальних вкладень, але через те, що потужності залізородних підприємств при цьому не зростають, це призводить до підвищення фондомісткості, позначається на стані ліквідності підприємства та погіршує показники рентабельності.

Гострота екологічних проблем, першорядна значимість обліку та аналізу природоохоронних основних засобів, які є найбільш капіталомісткими інвестиціями в системі природоохоронних заходів, дозволили визначити один з напрямків подальшого розвитку бухгалтерського обліку та економічного аналізу в управлінській системі сучасного залізородного виробництва.

2. Перехід України до ринкових відносин, інтеграція її економіки до світової системи господарювання, необхідність максимальної адаптації облікової практики України до міжнародних стандартів пов'язані з формуванням єдиного інформаційного простору та категорійного апарату.

Облікове відображення основних засобів /фондів/ ускладнюється відсутністю в економічній літературі чіткого визначення цієї категорії. Дослідження економічної суті категорій "основні фонди" та "основні засоби" призвело до вибору останньої як більш відповідної до ринкової орієнтації економіки України.

3. Вплив галузевої специфіки виявляється перш за все у складі основних засобів залізородних підприємств – велику питому вагу серед них мають гірничо-капітальні виробки. При підземній розроб-

ці родовищ це: стволи шахт, штольні, штреки, квершлаги та ін.; при відкритій розробці - розкривні роботи, під'їзні та розрізні траншеї, виробки для дренажу родовища та ін.

Вивчення названих об'єктів основних засобів дозволило встановити відсутність чіткої межі між гірничо-капітальними виробками, котрі зараховуються до складу основних засобів, та некапітальними роботами, які здійснюються за рахунок витрат на експлуатацію. У відповідності з діючою галузевою інструкцією практично одні й ті самі об'єкти відносять або не відносять до складу основних засобів залежно від періоду діяльності залізорудного підприємства, джерела фінансування та часу виконання. Наприклад, розкривні роботи, що здійснюються у початковому періоді експлуатації родовища, фінансуються за рахунок капітальних вкладень та належать до основних засобів; після закінчення будівництва та вводу кар'єру в дію ті самі розкривні роботи вже вважаються некапітальними і відносяться на рахунок витрат.

З нашої точки зору умовність діючого розмежування об'єктів на капітальні та некапітальні /експлуатаційні/ необхідно усунути. Також вважаємо, що гірничі виробки, які здійснюються в умовах різних способів видобутку руди /відкритому та підземному/ вимагають до себе неоднакового підходу. Гірничі виробки, що виконуються в умовах підземного видобутку, довгий час зберігають свою натуральну форму, можуть бути визнані за інвентарні об'єкти і в цій якості ураховані.

Розкривні ж роботи, які здійснюються у кар'єрах, ні за якими ознаками не є інвентарні об'єкти. Пропонуємо виключити їх зі складу основних засобів та віднести до категорії експлуатаційних робіт. Зарахування інших гірничих виробок до складу основних засобів повинне виходити із термінів служби. Вважаємо, що немає причин відходити у видобувних галузях від встановленого для усієї промисловості порядку віднесення засобів праці з терміном служби понад

один рік до складу основних засобів.

4. Вивчення складу основних засобів залізрудних підприємств та вимог управління ними привело до висновку, що діюча класифікація основних фондів /засобів/ потребує доповнення та уточнювання. Так, формальне віднесення цілої низки об'єктів у групу споруд позбавляє змоги вивчати структуру основних засобів в необхідній мірі детально. Здається невиправданим поєднання гірничо-капітальних робіт, інженерно-будівельних об'єктів, гідротехнічних споруд з дорогами, мостами, огорожами. Крім того, з погляду специфіки об'єктів, значної питомої ваги в загальному обсязі основних засобів промисловості в цілому, вважаємо, що гірничі виробки, заслужують відокремлення у самостійну групу. В зазначену групу пропонуємо віднести: стволи шахт, штольні, квершлаги, вентиляційні виробки та ін. - в умовах підземної розробки; під'їзди та розрізи траншеї, виробки для дренажу родовища, піонерні відвальні насипи - за умовою відкритого видобутку копалин.

В свою чергу групу "Споруди" пропонуємо доповнити і підрозділити на підгрупи. Доповнення зробити за рахунок групи "Передавальні пристрої", яку вважаємо доцільним виключити з класифікації. Належні до її складу сучасні спеціальні транспортні пристрої /газо- та нафтопроводи, пневмотранспорт, ін./ віднести до групи "Транспортні засоби". Електричні, телефонні, сигналізаційні мережі, радіозв'язок перейдуть до складу інших споруд. В цьому разі групу "Споруди" буде подано наступними підгрупами:

"Гірничо- та гідротехнічні споруди", до якої увійдуть надземні споруди - шахтні копри, бункери, естакади, галереї, тунелі, а також споруди гідротехнічного характеру - загати, греблі, дамби та ін.

"Очисні споруди" - у залізрудній промисловості це: водоскидні споруди, відстойники, канали для скиду освітлених вод шламового

господарства, ін.

"Інші споруди" - ця підгрупа міститиме вищеперелічені об'єкти з групи "Передавальні пристрої" та залізничні колії на промислових майданчиках, автомобільні шляхи до відвалів та кар'єрів, контактні мережі і т.п.

5. Не може довше ігноруватися класифікацією група чисельних природоохоронних основних засобів. Дослідження довели, що на 01.01.1993 р. складова частина природоохоронних засобів дорівнювала 15% від загальної вартості основних засобів концерну "Укррудпром". Відсутність інформації про наявність, склад та структуру природоохоронних основних засобів не дозволяє ефективно використовувати їх та контролювати управлінський процес. Тому в роботі поряд з вилученням з групи "Споруди" підгрупи "Очисні споруди" запропоновано відокремити підгрупу "Обладнання природоохоронного характеру" у складі групи "Машини та обладнання". Вважаємо доцільним в умовах залізорудної промисловості мати таку класифікаційну ознаку основних засобів, як мета їх застосування. Всі промислово-виробничі основні засоби залізорудних підприємств згруповані в роботі згідно з цією пропозицією на: безпосередньо беручі участь у виробничому процесі; забезпечуючі нормальний хід виробничого процесу; забезпечуючі охорону навколишнього середовища.

6. В роботі виконано подальшу деталізацію групування основних засобів залізорудних підприємств. З метою вдоволення потреб облікової практики, впорядкування побудови картотек основних засобів у бухгалтеріях залізорудних підприємств, з'ясування напрямків організації аналітичного обліку та контролю проведено аналіз технологічних схем виробничого комплексу і запропоновано внутрішньогадузеву класифікацію основних засобів для підземної розробки родовищ та переділів відкритого видобутку /видобуток, розкриті роботи, дробільно-збагачувальний, агломераційний переділи, відвальне та складове господарство/.

7. Запропоновано комплекс заходів, що можуть сприяти максимально довгому збереженню результатів перерахунку вартості основних засобів. До його складу віднесено поточну індексацію балансової вартості основних засобів, одночасну генеральну інвентаризацію та відображення в картках обліку основних засобів /в умовах автоматизованої обробки - їх машинних аналогах/, а також у балансі тих змін, що відбулися у вартості основних засобів.

8. Обгрунтовано необхідність розрахунку норм амортизаційних відрахувань для гірничої техніки, виходячи з економічно вигідного терміну її використання з урахуванням конкретних умов виробництва. Запропоновано поширити дозвіл використання систем прискореної амортизації на природоохоронні основні засоби, в цілому, а не лише на їх активну частину, використовуючи при цьому норми, підвищені більш як у 2 рази у порівнянні з діючими.

9. Пропонується розукрупнити рахунок ОІ "Основні засоби" на сукупність субрахунків: ОІ/1 "Основні засоби, безпосередньо беручі участь у виробничому процесі"; ОІ/2 "Основні засоби, забезпечуючі нормальний хід виробничого процесу"; ОІ/3 "Основні засоби, забезпечуючі охорону навколишнього середовища".

Відокремлення субрахунку для природоохоронних основних засобів /очисних споруд, природоохоронного обладнання, багаторічних насаджень та ін./ дає змогу організувати їх облік та контроль, підвищує інформативність облікових даних, дозволяє проводити аналіз з метою вирішення питань поповнення, заміни, оновлення.

10. Дослідження довели необхідність вдосконалення організації облікових робіт щодо основних засобів, які амортизуються за поточною ставкою. Відсутність поточного обліку гірничих виробок призводить до того, що коли окремі виробки потребують списання, сума їх зносу розраховується згідно з відпрацьованими запасами та поточною ставкою на останню дату. Виявити неповну амортизацію цих об'єктів не уявляється можливим.

Автором розроблено Картку обліку основних засобів, яка дозволить організувати облік гірничо-капітальних виробок та гірничотехнічних споруд у відповідності із зв'язком з запасами всього родовища або його окремих дільниць. Запропонований документ може замінити для зазначених об'єктів інвентарну картку типової форми, яка мало пристосована до специфічних умов залізрудного виробництва.

Впровадження запропонованого документу до системи аналітичного обліку дозволить здійснювати облік та контроль руху гірничих виробок, забезпечить щорічний перегляд розміру потонних ставок, надасть відомості про остаточну вартість об'єктів основних засобів, що експлуатуються на окремих дільницях родовища.

II. У роботі підкреслено, що для таких промислових гігантів, як ГЗК, найбільш доцільним є комбінований варіант організації обліково-обчислювального процесу – централізована обробка даних на обчислювальному центрі та організація АРМ на місцях виникнення первинної облікової інформації.

Ефективності управління основними засобами залізрудних підприємств при використанні ЕОМ можна досягти лише за умовою взаємодії АРМ бухгалтера з АРМ робітників інших ланок управління: відділу головного механіка, маркшейдерського відділу, відділу капітального будівництва та ін. Розроблено та запропоновано концептуальну модель багаторівневої системи автоматизованої обробки даних з обліку основних засобів в умовах розподіленої обробки інформації, сформульовані технологічні завдання стосовно кожного АРМ, розроблено структуру баз даних щодо обліку основних засобів.

12. Нове інформаційне технологія забезпечить вимоги щодо залучення до сфери бухгалтерського обліку інформації про ефективність використання основних засобів, перш за все обладнання.

З цієї метою в роботі визначено структуру бази даних використання основних засобів, бази даних обліку простого обладнання, його

причин та винуватців. Розроблено класифікатор причин простою та запропоновано варіант його матричного кодування, створені макети машинних носіїв облікової інформації щодо використання часу роботи обладнання.

13. Обґрунтовано необхідність облікового відображення даних про формування первісної вартості об'єктів основних засобів. Зроблено пропозицію в умовах автоматизованої обробки даних відокремити: інформацію про фактичні витрати на спорудження /або їх покупну ціну/; транспортні витрати; витрати по навантаженню /розвантаженню/; вартість встановлювання та монтажу об'єктів. Що стосується невиробничих основних засобів, то перелік даних повинен бути доповнений сумою податку на добавлену вартість.

14. Проведений аналіз діяльності залізрудних підприємств України за останні II років підтвердив стійку тенденцію падіння фондівіддачі. Зростає в умовах ринкових відносин гострота проблеми ефективного використання основних засобів, необхідність поглиблення аналізу з метою визначення причин такого становища потребують вдосконалення діючої методики, в зв'язку з чим запропоновано поопераційну методику аналізу ефективності використання основних засобів.

Зазначена методика аналізу дає змогу оцінити фондмісткість кожної технологічної операції незалежно від виробничих особливостей підприємства, порівняти рівень фондмісткості відповідних операцій різних підприємств та комплексів, що сприятиме розкриттю резервів зниження фондмісткості. Якщо при проведенні поопераційного аналізу фондмісткості буде використано групування основних засобів відповідно запропонованої внутрішньогалузевої класифікації, це стане запорукою єдності облікової та аналітичної роботи, сприятиме зростанню оперативності та дієвості вжитих заходів та управлінських рішень.

15. З метою розробки методичних основ аналізу природоохорон-

них основних засобів /ПОЗ/ було вивчено, узагальнено та систематизовано наявну на гірничо-збагачувальних комбінатах інформацію з природокористування.

Зроблено висновок про необхідність визначення штрафних екологічних санкцій окремим рядком у звітності. Це дозволить довести аналіз основних засобів природоохоронного призначення до його логічного завершення, а саме - визначення розміру впливу ефективності використання означених засобів на фінансові результати діяльності підприємства. Крім того, викиди та скиди забруднюючих речовин, що спричинилися з вини підприємства, повинні відноситися до понадлімітних, тобто до таких, плата за які здійснюється за рахунок прибутку. Вважаємо, що ці заходи примусять підприємства контролювати ефективність використання основних засобів природоохоронного призначення, не припускати понадпланових та аварійних простояв.

16. Досліджені передумови та внесені пропозиції з питань організації економічного аналізу ПОЗ та природоохоронної діяльності в цілому. Вважаємо доцільним віднесення аналітичних функцій до сфери діяльності спеціалізованих служб охорони природи, що створені на всіх обстежених залізрудних підприємствах України. Формування завдань та контроль якості аналітичної роботи раціонально покласти на відділ охорони навколишнього середовища концерну "Укррудпром".

17. Відсутність елементів аналізу ПОЗ є істотним недоліком галузевих методик аналізу. В роботі зроблено спробу розробки такої методики стосовно умов залізрудної промисловості.

Запропоновано розділити аналітичний процес на два основних етапи. Перший, на якому встановлюються кількісні характеристики ПОЗ, повинен базуватися на методології та заходах аналізу основних виробничих засобів підприємства.

З метою визначення якісних параметрів стану та використання

ПОЗ, розроблено систему показників ефективності використання ПОЗ. Подана система поєднує в собі часткові та узагальнюючі показники. Часткові показники розроблені з урахуванням галузевих особливостей. Вибір узагальнюючих /вартісних/показників ефективності використання ПОЗ утруднений затягнутою дискусією щодо виробки ефектотворюючої основи природоохоронних інвестицій.

Прийнятий в Україні компенсаційний варіант природокористування /постанова Кабінету Міністрів "Про затвердження Порядку визначення плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього середовища" від 13 січня 1992 р./ запровадив до інформаційної системи підприємства відображену у вартісних одиницях суму плати за викиди та скиди забруднюючих речовин до природного середовища. Це дозволило нам рекомендувати розраховувати узагальнюючі показники ефективності використання ПОЗ як частку від ділення розміру плати за забруднення навколишнього середовища на вартість ПОЗ підприємства як в цілому, так і по кожному з видів природних ресурсів /атмосфери, води, надр/.

Використання запропонованої методики та розробленої системи показників дозволить: отримати об'єктивну оцінку достатності та якості використання ПОЗ залізорудних підприємств; виявити резерви збільшення прибутку, сприятиме запровадженню прогресивних природоохоронних технологій в екологічно небезпечно залізорудне виробництво.

3. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПУБЛІКАЦІЙ АВТОРА

1. Анализ трудоемкости производства железорудного концентрата на ГОКах Кривбасса //Киев, УкрНИИТИ, 1985. - № 7169к. -С.201-212 /в соавторстве, 0,6 п.л.,лично автора 0,2 п.л.

2. Методологические основы, принципы организации и классификация информации //Киев,УкрНИИТИ, 1987. -№1604Ук. - 27с./ в соав-

торстве 1,2 п.л., лично автора 0,6 п.л.

3. Особенности организации бухгалтерского учета в условиях второй модели хозрасчета на Северном ГОКе Кривбасса //Тез.докл. науч.-практ.конф.мол.ученых. Углубление перестройки хозяйственного механизма на современном этапе: теория, опыт, проблемы.-Кривой Рог: Кф КИНХ,1989. -С.171-172/ в соавторстве 0,09 п.л. лично автора 0,05 п.л.

4. Первичный учет новой техники в условиях хозяйственного расчета //Тез.докл.респ.науч.-практ.конф.Выпуск 2. Совершенствование производственного потенциала и снижение ресурсоемкости сельскохозяйственной продукции. -Днепропетровск: ДСХИ,1990-С.206 /в соавторстве 0,06 п.л., лично автора 0,03 п.л.

5. Пооперационная методика анализа показателей эффективности использования ресурсов производства //Тез.докл.респ.науч.-практ. конф. Социально-экономические проблемы перестройки. -Кривой Рог: Кф КИНХ,1991. -С.149-150 /в соавторстве 0,12 п.л., лично автора 0,06 п.л.

6. Проблемы классификации основных фондов железорудных предприятий //Сучасний стан проблеми розвитку економічної науки на Україні. Збірник наук.праць.-Тернопіль,1992. -С.65-66 /0,12 п.л.

7. Аналитический учет на базе ЭВМ //Сучасний стан та проблеми розвитку економічної науки на Україні. Збірник наук.праць. -Тернопіль,1992. -С74-75 /в соавторстве 0,12 п.л., лично автора 0,04 п.л.

8. Деякі вимоги до організації бухгалтерського обліку основних засобів //Тези доп.обл.наук.-пркт.конф. Методологія бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності. -Тернопіль,1992. -С.53-54 /0,1 д.а.

9. Облік основних засобів в АРМ бухгалтера //Тези доп.респ.наук.практ.конф. Облік та аналіз в умовах малого бізнесу. -Київ,

1992. -С.51/0,05 д.в.

ІО. Методичні вказівки до проведення факторного аналізу показників ефективності виробництва за допомогою ЕОМ. -Кривий Ріг: КФ КДЕУ, 1992. - 20с. /в співпраці, особисто автора 0,6 д.в.

ІІ. Аналіз природоохоронних основних средств и влияния их использования на платежеспособность предприятия //Тез.докл.краєвої науч.-практ.конф.мол.учених и студ. -Ставрополь,1994/в соавторстве 0,1 п.л., лично автора 0,05 п.л.

Підп. до друку 24.01.91

Папір друк. № 3 . Спосіб друку офсетний. Умовн. друк. арк. 16.

Умовн. фарбо-відб. 7,59 . Обл.-вид. арк. 1,0

Тираж 100 . Зам. № 4-361.

Фірма «ВІПОЛ»

252151, Київ, вул. Волинська, 60.

459482

AB 29.104

AB 29.104